

Vloga mladih pri soustvarjanju podeželja

Primer občine Kidričevo

IZVLEČEK

Neoendogeni pristop poudarja dolžnost oziroma odgovornost vseh državljanov, tudi mladih, da prispevajo k razvoju lokalne skupnosti. V prispevku predstavljamo, kako se medsebojno povezujeta pojma aktivnega državljanstva in razvoja podeželja. Na primeru občine Kidričevo smo preučili vlogo mladih pri razvoju podeželja z njihovo aktivno participacijo. Pri tem smo se osredotočili na tri, zanje ključne prostore: družina, šola in prosti čas. Preučili smo tudi delovanje občine Kidričevo s poudarkom na področju mladih in njen vpliv na ustvarjanje vizije prihodnosti mladih na podeželju.

Ključne besede: mladi, razvoj podeželja, aktivno državljanstvo, lokalna skupnost, občina Kidričevo

ABSTRACT

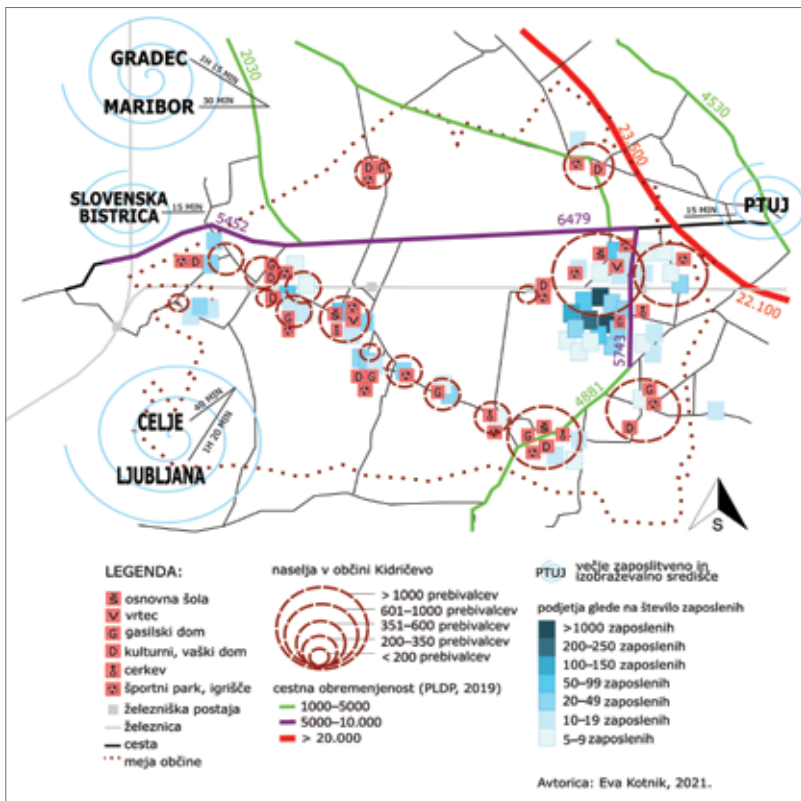
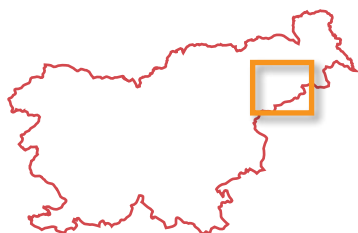
The role of young people in the co-creation of rural areas; The example of Municipality of Kidričevo The (neo)endogenous approach emphasizes the duty or responsibility of all citizens, including young people, to contribute to the development of the local community. In this paper we present how the concepts of active citizenship and rural development are linked. Using the municipality of Kidričevo as an example, we examined the role of young people in rural development through their active participation. In doing so, we focused on three areas that are important to them: family, school and leisure. We also examined the activities of the Kidričevo municipality with a focus on youth and their impact on the fact that young people here create their own vision of the future in rural areas.

Key words: young people, rural development, active citizenship, local community, Municipality of Kidričevo

K razvoju podeželja kot kompleksnega večfunkcijskega prostora je treba pristopiti celovito. Eden od možnih je (neo)endogeni pristop, ki spodbuja samoiniciativnost podeželskih struktur, krepi podjetnost, spodbuja povezave med viri in akterji tako navzven kot navznoter ter poudarja dolžnost oziroma odgovornost državljanov, da prispevajo k lokalni skupnosti (Klemenčič, Lampič in Potočnik Slavič 2008; Yarwood 2017). Pri soustvarjanju podeželja imajo pogosto odločilno vlogo nekoliko težje merljivi dejavniki, na primer povezanost lokalne skupnosti, samoiniciativa in angažiranost lokalnega prebivalstva, prostovoljstvo, pretočnost informacij in družabni dogodki (Klemenčič, Lampič in Potočnik Slavič 2008).

Razvoj je usmerjen v prihodnost, zato je nujno treba preučiti generacijo mladih, ki v določenih pogledih že ima vodilno vlogo, v bodoče pa bo imela še odločilnejšo vlogo pri soustvarjanju podeželja. Preučiti je treba znanje in zanimanje mladih za civilno-politično sfero v splošnem in tudi za samo participacijo v njej, saj je ravno od tega odvisna možnost poseganja po (neo)endogenih pristopih razvoja podeželja v bodoče. Zato je za nadaljnji razvoj občine Kidričevo nujno določiti tako dejansko kot tudi potencialno vlogo mladih v najrazličnejših načinih (so)ustvarjanja podeželja (Kotnik 2021).

Slika 1: Shematiziran prikaz ključnih družbenogeografskih značilnosti občine Kidričevo.

Avtorica besedila in fotografij:

EVA KOTNIK,

univerzitetna diplomirana geografinja

ter univerzitetna diplomiranka

španskega jezika in književnosti

Šikole 30, 2331 Pragersko

E-pošta: eva.kotnik98@gmail.com

COBISS 1.04 strokovni članek

Za preučevano območje smo izbrali občino Kidričevo (slika 1), saj se participacija mladih in njihovo doživljanje aktivnega državljanstva začeta na lokalni ravni. Raziskave s področja mladih se izbrane občine še niso dotaknile, čeprav bi morale biti vključene v nadaljnji razvoj vsake občine, saj je od mnenj in želja mladih odvisno, ali bodo želeli ostati v domači občini ali ne. Z našo raziskavo smo želeli opozoriti predvsem na izzive, s katerimi se soočajo mladi, ter na njihov prispevek k lokalni skupnosti tako v sodobnosti kot prihodnosti (Kotnik 2021).

Metode dela

Uporabili smo tako kabinetne kot terenske metode dela. Začeli smo z analizo relevantnih virov in literature, ki je preseгла meje geografije in posegla na več med seboj povezanih področij: na področje sociologije, politologije in komunikologije. Teoretskim izhodiščem je sledilo zbiranje in obdelava statističnih (in drugih) podatkov ter izdelava kartografskega gradiva. Med drugim smo preučili tudi različne uradne dokumente ter občinski proračun za leta 2015–2020 (Proračun občine Kidričevo ... 2021).

Pri proučevanju vloge mladih pri soustvarjanju podeželja smo se odločili za pristop "od spodaj navzgor", od posameznikov (mladi) do skupin (društva, občina) in tako uporabili različne oblike terenskega dela: terensko kartiranje društvenih prostorov in točk zbiranja v občini, polstrukturirani intervju z županom in s predstavniki izbranih osmih društev ter anketiranje mladih med 13. in 30. letom starosti (N = 298). Reprezentativnost našega vzor-

ca potrjuje podatek, da smo z analizo zajeli kar 28 % vseh mladih v občini (pri N = 1067; SURS 2020). Anketni vprašalnik smo prilagodili različnim podskupinam, tako da smo lahko preučili tako spreminjanje zanimanja za določene civilno-politične teme glede na starost kot tudi spreminjanje navad in interesov v različnih generacijah.

Od aktivnega in živetega državljanstva do razvoja podeželja

V literaturi mlade prepogosto obravnavajo kot pasivne državljanke. S tem, ko se jih ne priznava za enakopravne družbene akterje in zanemarija njihov prispevek k skupnosti, so pogosto prikrajšani za določene vidike tradicionalno dojetega državljanstva (status, pravice, participacija) (Lister 2007b). Tovrsten način preučevanja državljanstva se je torej izkazal kot neprimeren oziroma potreben prenove, zato Lister (2007a in 2007b) kot alternativo predlaga tako imenovani *lived citizenship approach*, ki dopušča zelo različne načine, prek katerih lahko ljudje kot državljanji v različnih življenjskih obdobjih sodelujejo na različnih področjih. Prevzemanje (državljanjskih) odgovornosti poteka postopoma, skozi vse življenje, tako v javni sferi (formalno in neformalno prostovoljstvo, družbene pobude in akcije) kot tudi v zasebni (mladi kot skrbniki) (Lister 2007b; Delanty 2010). Aktivacija mladih, njihovo dejansko civilno udejstvovanje in odločanje pri zadevah, ki se jih tičejo, so ključni za vitalnost katerekoli skupnosti, saj prek tovrstnih aktivnosti pridobivajo pomembne izkušnje in se ob tem razvijajo v odgovorne posameznike (Kenyon s sodelavci 2001).

Pojma podeželje in aktivno državljanstvo se medsebojno dopolnjujeta predvsem prek načela (neo)endogenega razvoja podeželja, ki poudarja, da so državljanji dolžni oziroma odgovorni prispevati k razvoju lokalne skupnosti. Mladi doživljajo interakcijo s podeželjem tako v formalnem okolju socializacije kot prek prostočasnih aktivnosti (Yarwood 2017). Pri tem imajo pomembno vlogo sodobna ruralno-socialna gibanja, vključena v procese soustvarjanja podeželske skupnosti. Primeri takšnih gibanj so različna okoljska aktivistična društva, društva podeželske mladine, društva sirarjev, društva rejcev govedu in podobno, ki pa običajno delujejo na nekoliko širšem območju (vertikalne povezave) in ne le v eni sami občini (horizontalno) (Kotnik 2021).

Da bi preverili formalno vključenost mladih iz občine v razvoj podeželja, smo preučili relevantne uradne (razvojne, strateške in druge) dokumente. Ugotovili smo, da v večini med njimi mladi niso prepoznani kot enakovredni akterji pri soustvarjanju podeželja, temveč je njihova vloga omejena le na status ciljne skupine določenih ukrepov, na primer razvoj podjetništva med mladimi, znižanje brezposelnosti med mladimi ali ukrepi pomoči ranljivim skupinam. Izjema je *Vizija in strategija občine Kidričevo* iz leta 2012, kjer so mladi med nasveti za uspešno izvedbo ukrepov v zaključnem delu dokumenta prepoznani kot pomemben dejavnik razvoja (Vizija in strategija ... 2012). Vendar se v praksi ti nasveti niso kaj prida uporabljali. O novi strategiji na Občini trenutno ne razmišljajo, saj so v ospredju drugi interesi. Kljub temu ne

Slika 2: Mladi, občina in razvoj podeželja.

izključujejo možnosti vključitve mladih kot ciljne skupine v novo raziskavo (in strategijo) ali pa vsaj v postopek zbiranja podatkov in mnenj (Leskovar 2021). Pri tem želimo poudariti, da je mlade treba še bolj neposredno vključiti v razvoj podeželja, v delovanje lokalnih akcijskih skupin. Njihova vloga naj ne bo omejena zgolj na ciljno skupino, ampak naj se jih vključi tudi v postopek priprave in prijave projektov na razpise, pa tudi v samo izvajanje projektov.

Shema (slika 2) prikazuje prispevek mladih kot aktivnih državljanov k razvoju podeželja. Nosilci podeželja tako niso le občine skupaj s projektnimi partnerji, temveč tudi lokalno prebivalstvo in s tem tudi mladi. Mlade morajo lokalne oblasti podpirati, spodbujati in opolnomočiti, da se izoblikujejo v odgovorne aktivne državljanke in kot taki (ne)posredno sodelujejo pri razvoju lokalne skupnosti, pri čemer naj uporabljajo znanja, izkušnje in spretnosti, pridobljene v treh zanje ključnih okoljih (družina, šola, prosti čas) (Kotnik 2021).

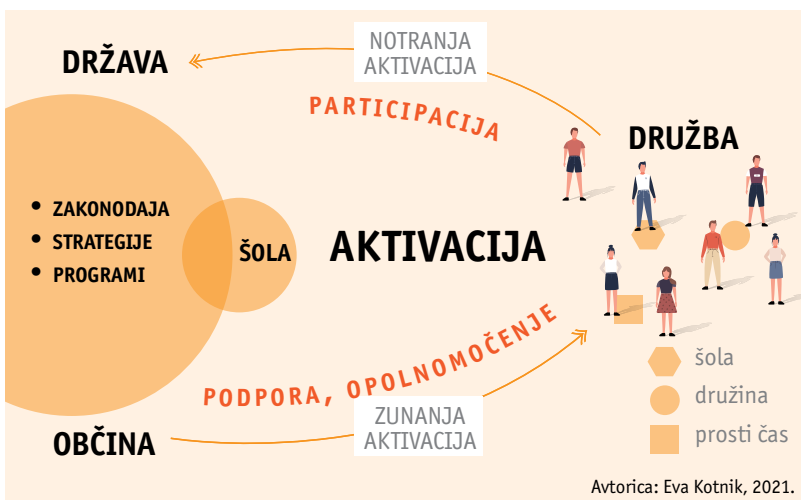
Notranja in zunanja aktivacija

Različne načine aktiviranja mladih lahko opredelimo kot notranje in zunanje. Med zunanje spadajo različne oblike podpore in opolnomočenja mladih (in družbe nasploh), kar omogočajo predvsem formalne strukture (izobraževalne ustanove, občina, država). Notranja aktivacija izhaja iz mladih samih in kot taka zajema tako participacijo mladih v izobraževalnih ustanovah in v okviru družinskega kroga kot participacijo v prostem času.

Številni avtorji ugotavljajo, da se mladi kot aktivni državljani oblikujejo v treh zanje ključnih prostorih: družina, šola in prosti čas oziroma lokalna skupnost (slika 3). Analiza prostorov, kjer se zadržujejo in udeležujejo mladi, omogoča iskanje novih načinov, kako povsem "navadni" mladi posamezniki sodelujejo v skupnosti in tudi pri njenem razvoju (Kotnik 2021).

Pri notranji aktivaciji gre za "aktivno sodelovanje mladih pri sprejemanju

Slika 3: Notranja in zunanja aktivacija mladih.

odločitev o katerikoli zadevi (tudi širše v političnem prostoru), ki zadevajo oblikovanje družbe, v kateri živimo” in jo zato lahko enačimo s pojmom participacije (Participacija mladih ... 2016). Participacija pa ni omejena le na udeležbo na volitvah, temveč gre za različne načine sodelovanja v demokratičnem življenju v skupnosti in s tem prispevanja h graditvi boljše družbe. Poteka na različnih ravneh in v različnih oblikah (formalne in neformalne, konvencionalne in nekonvencionalne), do katerih lahko dostopajo mladi različne starosti (slika 4). Mlade smo v raziskavi za potrebe primerjave najprej razdelili med šolajoče in nešolajoče, nato pa prve naprej po stopnji šolanja (osnovna šola, srednja šola, fakulteta) druge pa v nešolajoče

zaposlene, nešolajoče nezaposlene, vključene v usposabljanje, ter nezaposlene, ki niso vključeni v nobeno usposabljanje.

Sodelovanje mladih je v veliki meri odvisno od njihovega interesa za civilno-politično sfero, ki je v našem primeru zmeren (povprečno 3,14 od 5), z izjemo pravic in dolžnosti, še posebej lastnih. V splošnem smo največje zanimanje zaznali pri študentih, najmanj pa se zanj zanimajo osnovnošolci in brezposelni. Za polnoletne anketirance iz občine velja, da imajo največ izkušenj s konvencionalnimi oblikami politične participacije. Prevladuje udeležba na volitvah (78,3 %), sledita podpis peticije (44,4 %) in udeležba na referendumu (37,5 %). Protesta

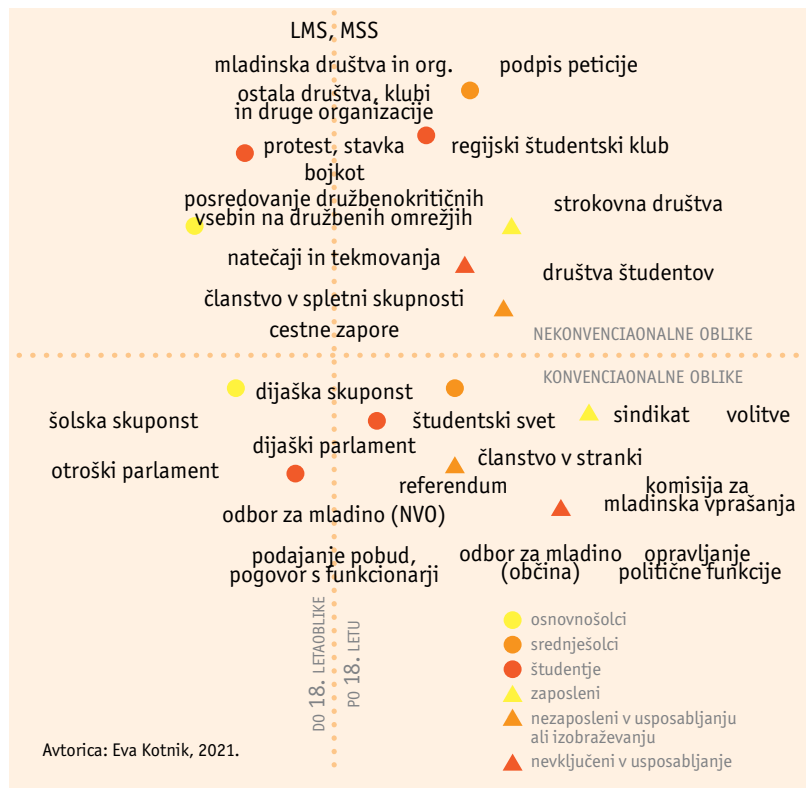
ali stavke se je udeležila slaba petina vprašanih. Za najbolj aktivne in izkušene so se izkazali študentje in zaposleni. Zelo spodbuden je podatek, da se je zadnjih lokalnih volitev udeležilo več kot tri četrtine polnoletnih anketirancev; še bolj pa nas veseli nadpovprečno visoko izkazano zanimanje mladih za prihodnje lokalne volitve. Lokalnih volitev v letu 2022 se namerava udeležiti kar 94,9 % vprašanih (Kotnik 2021).

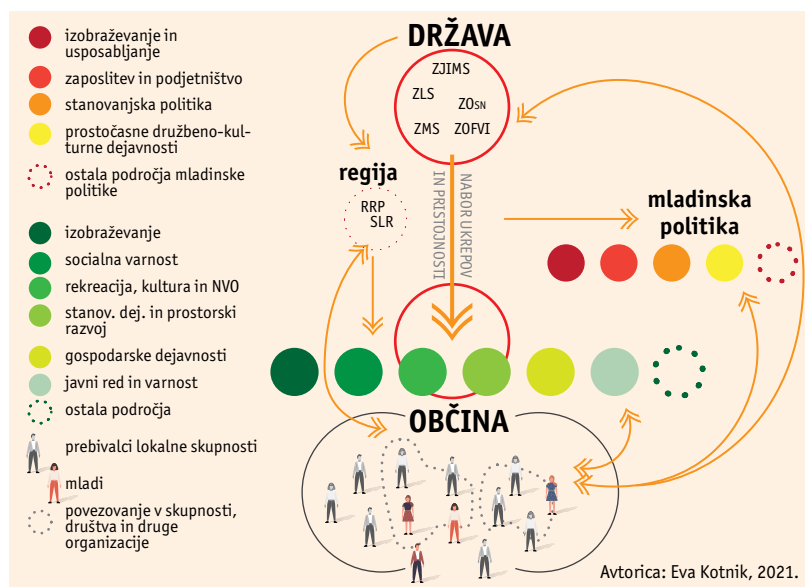
Pri zunanji aktivaciji govorimo predvsem o opolnomočenju mladih in podpori, za katero skrbijo občine, regije in država skladno z medsebojnimi dogovori o deljenju pristojnosti za določena območja. To je določeno z različnimi zakoni, programskimi in drugimi uradnimi dokumenti, ki smo jih preučili s posebnim poudarkom na delovanju s področja mladih. V shemi (slika 5) smo posebej poudarili mladinsko politiko in nabor ukrepov, ki se tičejo mladih tako na državni kot lokalni ravni. Pri tem smo izpostavili štiri prednostna področja, ki smo jim v raziskavi namenili največ pozornosti: izobraževanje in usposabljanje, zaposlitev in podjetništvo, stanovanjsko politiko ter prostočasne in družbeno-kulturne dejavnosti.

Družina kot primarno učno okolje aktivnega državljanstva

Družina je tako imenovani neizogiben prostor, v okviru katerega govorimo o zasebnih, neprofitnih in neformalnih odnosih (Trell in van Hoven 2016); je tudi posameznikovo primarno učno okolje, njegov prvi, četudi le posredni stik s participacijo in aktivnim državljanstvom. Starši tako neposredno

Slika 4: Dostopnost različnih oblik aktivacije mladih glede na njihovo starost oziroma značilne podskupine.

Slika 5: Tokovi zunanje aktivacije.

kot posredno svoje poglede na svet prenašajo na potomce (Byun s sodelavci 2012; Kinder 2006; Trell in van Hoven 2016).

Vpliv družine smo preverili predvsem z vprašanjem, kako pogosto se doma pogovarjajo o določenih civilno-političnih temah, pa tudi, kje in v kakšni meri so aktivni na civilno-političnem področju. Ugotovili smo, da se v družini najpogosteje pogovarjajo o političnem dogajanju v Sloveniji, najmanj pa o političnem dogajanju v domači občini, kar nakazuje nižje zanimanje za lokalno skupnost in tudi skromno dejansko vpetost vanjo. Skladno s pričakovanji se o izbranih temah največ pogovarjajo študentje in srednješolci. Poleg komunikacije na vpetost mladih v civilno-politično sfero vplivajo tudi dejanske izkušnje družinskih članov v njej. Ugotovili smo, da je le pri 14,8 % vprašanih nekdo v ožjem družinskem krogu član politične stranke ali kako dru-

gače aktivno sodeluje pri odločanju v občini Kidričevo; je pa ta delež mnogo večji v primeru društvene aktivnosti, saj ima kar polovica vprašanih (52,2 %) v ožjem družinskem krogu vsaj eno osebo, aktivno v katerem od društev, klubov in organizacij, ki delujejo v občini. Hkrati je raziskava razkrila, da na sodelovanje mladih v različnih prostočasnih aktivnostih bolj kot družina (51,3 %) vplivajo vrstniki (60,2 %) (Kotnik 2021).

Aktivno državljanstvo v šolskih klopeh

Naslednji prostor je šola, ki kot javna, neprofitna in formalna ustanova predstavlja obvezen prostor ter kanal za ideje in inovativno razmišljanje (Kenyon s sodelavci 2001). Na mlade šole pomembno vplivajo na dva načina: z rednim učnim programom in s pestrim naborom obšolskih dejavnosti, ob tem pa so prva ustanova, kjer se mladi seznanijo s formalnimi odnosi, svojimi pravicami in dolžnost-

mi (Quintelier 2007; Farthing 2010; Participacija mladih ... 2016).

V občini Kidričevo so leta 2020 delovali dva vrtca, dve osnovni šoli (Osnovna šola Cirkovce in Osnovna šola Kidričevo) ter ena podružnična šola (Podružnica osnovna šola Lovrenc na Dravskem polju), v katere je bilo vključenih 860 otrok, od tega 577 učencev. V različnih srednjih šolah v okolici, največ v Mariboru in na Ptuj, se šola 228 dijakov iz občine, v terciarno izobraževanje pa je bilo leta 2020 vključenih 223 študentov (SURS 2020; SURS 2021).

V času osnovnega šolanja na področje aktivnega državljanstva in spodbujanja participacije mladih najbolj neposredno posega predmet Državljanstva in domovinska kultura ter etika, ki je pogosto prvi stik mladih s temi temi. Anketa je pokazala, da osnovnošolce, čeprav vidijo predmet kot precej uporaben (povprečna ocena je 3,7 od 5), obravnavane vsebine zanimajo le povprečno (3,1). Poleg rednega programa pa šole prispevajo k razvoju mladih v odgovorne in angažirane posameznike tudi z raznovrstnimi aktivnostmi, ki jih po pouku nudijo v obliki raznih jezikovnih tečajev, krožkov in delavnic. Med vprašanimi je kar 58,2 % osnovnošolcev in 18,2 % srednješolcev vključenih v vsaj eno izmed dejavnosti, ki jih šola ponuja zunaj pouka.

Preverili smo tudi poznavanje delovanja šolske, dijaške oziroma študentske skupnosti, skupaj s poznavanjem svojih pravic in dolžnosti. Rezultati kažejo, da so največji poznavalci osnovno-

šolci, ki jim sledijo študentje in šele zatem dijaki. Nekoliko drugače je s sodelovanjem pri organizaciji in izvedbi dogodkov v šolskem okolju, kjer delež upada s starostjo: najaktivnejši so osnovnošolci (86,6 %), najmanj pa študentje (27,6 %). Za slednje pa je zelo spodbudno dejstvo, da je kar 12,2 % aktivnih v študentskem svetu, kjer gre, za razliko od šolskih in dijaških parlamentov, za dejansko sodelovanje o zadevah. Ta podatek pričča o visoki angažiranosti in nakazuje velik potencial tudi za njihovo aktivno sodelovanje v lokalni skupnosti.

Izvajanje različnih projektov in drugih aktivnosti na lokalnih osnovnih šolah ter njune glavne tokove sodelovanja z različnimi ustanovami prikazuje slika 6. Še posebej želimo poudariti njuno

obojestransko sodelovanje z Občino, kot tudi sodelovanje podjetij, ustanov in društev v različnih aktivnostih.

Od prostovoljcev do aktivnih državljanov v prostem času

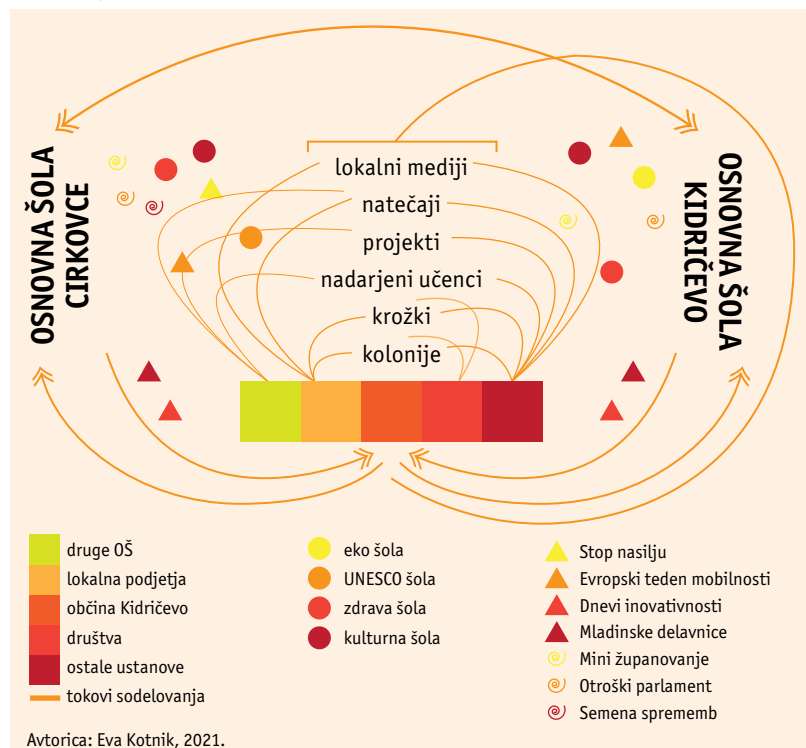
Zadnji izmed treh je prostor prostočasnih aktivnosti v lokalni skupnosti pa tudi zunaj nje. Od prvih dveh se ključno razlikuje po količini nadzora in odgovornosti, ki jo imajo mladi. Tu imajo mladi možnost, da sami nadzorujejo in se odločijo, kje želijo sodelovati in kje ne. Tako participativne kot tudi druge prostočasne aktivnosti mladim omogočajo, da pridobijo na samozavesti, sama vključenost v društva in druge organizacije pa v njih vzbudi občutek pripadnosti in varnosti. In ravno to je ključnega pomena za vključevanje v lokalno skupnost in s tem tudi njen

razvoj. Mladi se naučijo načrtovanja obveznosti in točnosti, razvijajo komunikacijske in strpnostne kompetence in še veliko več (Kotnik 2021).

Društveno aktivnost v občini smo najprej preverili s pomočjo podatkov iz poslovnega registra (AJPES 2021), nato pa preverili njihovo dejansko aktivnost, kar je število društev z začetnih 79 zmanjšalo na 62. Pri več kot dveh tretjinah smo zaznali vključenost mladih v društvene aktivnosti in/ali obstoj mladinske sekcije. Mladinskega društva kot takega v občini Kidričevo ni, še najbolj se temu približa skupina *Sosednji prijatelji Kidričevo*, ki deluje kot sekcija DPD Svoboda Kidričevo in združuje okrog 30 ljudi različne starosti, večinoma mlajše od 30 let (Komljenović 2021). Kot je prikazano v preglednici 1, so anketo izpolnili člani 36. od 46. društev. Pri tem je bilo skladno s pričakovanji največ predstavnikov gasilskih (105), športno-rekreativnih (54) in kulturno-prosvetnih društev (41) (Kotnik 2021).

Društva delujejo kot vezivo lokalne skupnosti, če v njihovih aktivnostih sodelujejo različne generacije. Pri več kot polovici vprašanih (155) so ožji družinski člani aktivni v vsaj enem društvu ali organizaciji v občini Kidričevo, pri čemer je v povprečju vsak navedel 1,81 društva. Mladi so jih v povprečju navedli nekoliko manj (1,4), je pa spodbuden podatek, da je kar 57,8 % vprašanih aktivnih v vsaj enem društvu v matični občini. Tako med mladimi kot v njihovem ožjem družinskem krogu močno prevladuje članstvo v gasilskih društvih, ki jim sledijo športno-rekreativna društva

Slika 6: Shematičen prikaz izbranih projektov in drugih aktivnosti ter sodelovanja lokalnih osnovnih šol z različnimi ustanovami.

Preglednica 1: Analiza aktivnosti društev in vključenosti mladih (vira podatkov: AJPES 2021; Terensko delo 2021).

	število aktivnih društev (AJPES)	število aktivnih društev glede na bančni račun	aktivna društva glede na občinski proračun in/ali drugo zaznano aktivnost	vključenost mladih v društvo in/ali obstoj mladinske sekcije	aktivnost društev glede na omembe v anketi
športno-rekreativna društva	26	22	20	15	13
kulturno-prosvetna društva	16	14	12	12	6
zgodovinsko-etnografska društva	3	3	3	3	3
avto-moto društva	5	4	3	1	1
gasilska zveza in društva	9	9	9	9	8
humanitarne, zdravstvene in invalidske organizacije ter društva	10	9	9	4	4
mešana in ostala društva	10	7	6	2	1
skupaj	79	68	62	46	36

in kulturno-prosvetna društva. Med aktivnostmi zunaj občinskih meja je aktivnih 21,5 % anketiranih, od tega skoraj tri četrtine študentov. Poleg že omenjenih društvenih aktivnosti mladi sodelujejo tudi v različnih študentskih klubih in društvih, pri podeželski mladini in v še nekaterih drugih sorodnih društvih. Močne prostovoljske mreže (in s tem tudi močan socialni kapital) potrjuje tudi podatek, da je skoraj polovica vprašanih že vsaj enkrat sodelovala v prostovoljskih akcijah Rdečega križa in drugih humanitarnih organizacij. Še največ jih je sodelovalo pri Drobtnici ali darovalo igrače, oblačila in obutev. Kar četrtina vprašanih je že vsaj enkrat darovala kri (Kotnik 2021).

Delovanje občine Kidričevo na področju mladih

Za zagotavljanje dejanske participacije mladih v odločevalskih procesih je ključna vloga lokalnih oblasti, ki so mladim najbližje, saj se ravno tu, na lokalni ravni, začne opolnomoče-

nje mladih in njihovo vključevanje v demokratično življenje. V občinskem svetu občine Kidričevo nismo zasledili nobenega posvetovalnega ali delovnega telesa za mladinska vprašanja, ki bi zastopal stališča mladih in si prizadeval za uresničevanje njihovih potreb (Občina Kidričevo 2021). Odsotnost tovrstnih struktur niti ni tako nepričakovana, saj te v manjših občinah niso pogosta praksa. Vendar je nujno, da se mladim omogoči vzpostavitev formalnih struktur participacije, ki skrbijo za njihovo vključevanje v oblikovanje politik in razvoj lokalne skupnosti. Take strukture jim dajejo ne le navidezno, temveč dejansko moč, da vplivajo na spremembe in s tem na svoj položaj.

Bolje kot za formalne strukture je poskrbljeno za finančno podporo mladim, ki imajo še najbolj neposredno korist od proračunskih sredstev na področjih rekreacije, kulture in nevladnih organizacij, pa tudi na področjih izobraževanja in socialnega

varstva. Analiza občinskega proračuna za obdobje 2015–2020 je pokazala, da so se sredstva s prvonavedenega področja povečala, kar je zelo spodbudno (Proračun občine Kidričevo ... 2021). Do teh sredstev mladi dostopajo večinoma posredno, kot člani različnih društev in organizacij ali pa kot uporabniki določenih društvenih in javnih prostorov v občini. Občina Kidričevo v svojem proračunu vsako leto predvidi tudi finančna sredstva za pomoč družinam in posameznikom v obliki izjemne denarne pomoči, pomoči družinam na domu, financiranja centra za družine, enkratne denarne pomoči ob rojstvu otroka in žepnin. Slednje so pogojene z aktivnim sodelovanjem mladih v enem od društev v občini, kar na Občini vidijo kot dober primer sodelovanja z mladimi in spodbujanja njihovega aktivnega sodelovanja v občinskem dogajanju (Leskovar 2021). Število prejemnikov se od leta 2018 vztrajno povečuje. Prav tako se na Občini trudijo izboljšati razmere za življenje mladih v občini, pri čemer

vsako leto namenijo sredstva za samozaposlitev in prvič zaposlene delavce, na področju stanovanjske politike pa namenijo sredstva za gradnjo in obnovo občinskih neprofitnih stanovanj, ki so mladim na voljo za najem.

Na participacijo mladih v lokalni skupnosti in s tem vzpostavitev sodelovanja med mladimi in Občino odločilno vpliva njihova navezanost na matično občino ter (ne)zadovoljstvo z njenim delovanjem. Pri tem so pomembno vezivno tkivo različni dogodki in prireditve ter druženje na prostem, kjer se mladi najraje zbirajo na igriščih in v športnih dvoranah, sicer pa tudi v parku v Kidričevem ter športno-rekreacijskem centru *Green Lake*. Med predlogi za nadaljnje uspešno udejstvovanje je bila najpogosteje izražena želja po prostorih za druženje in zbiranje mladih, ki pa naj bi bili vedno dostopni in brezplačni. Anketiranci so prav tako izrazili interes po klubski hišici, kar nakazuje zanimanje za organizirano združevanje mladih iz občine v obliki kluba oziroma društva. To potrjuje tudi dejstvo, da se mladi strinjajo (s povprečno oceno 3,6 od 5) z željo po vzpostavitvi društva mladih (Kotnik 2021). Tej misli se pridružujejo tudi na Občini, saj ravno v tem vidijo možnosti za okrepitev sodelovanja mladih in z mladimi, ki so jim pripravljene nuditi pomoč tako pri zagotavljanju prostorov kot vzpostavitvi pravne ali kake druge oblike združevanja (Leskovar 2021).

Delovanje Občine mladi v povprečju dobro razumejo in so z njim tudi zmereno zadovoljni (3,4 od skupno 5). Prostor za izboljšanje pri delu z mladimi in za mlade vidijo predvsem na področjih

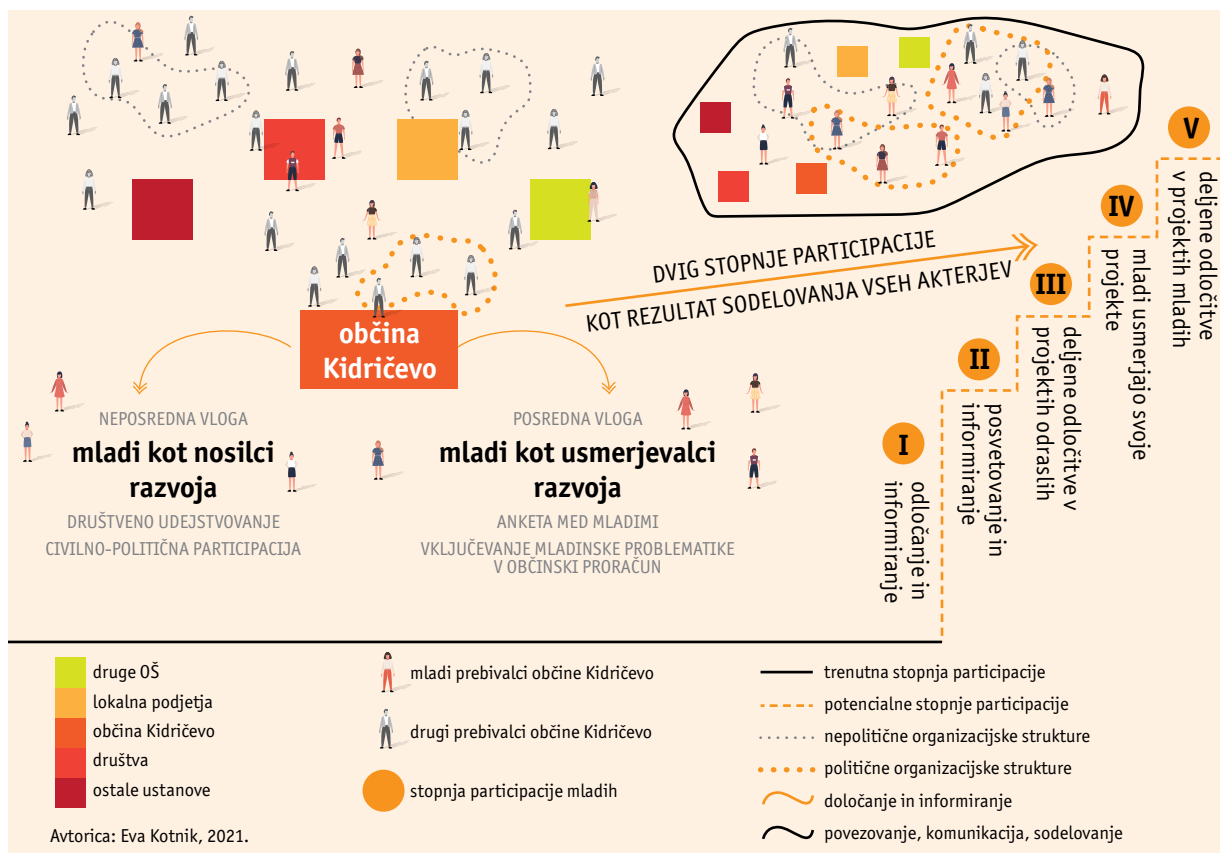
vključevanja mladih v odločevalske procese in odprtosti Občine za pobude in predloge mladih. Zaznali smo tudi precejšen interes po predstavniku oziroma svetovalcu za mlade na Občini, še najbolj je bila ta želja izrazita med zaposlenimi in študenti (Kotnik 2021).

Ustvarjanje lastne vizije prihodnosti v občini Kidričevo

Mladi so pomemben endogeni potencial občine Kidričevo. Za želeni razvoj je zato pomembno, da si ustvarijo lastno vizijo prihodnosti v domači občini in v njej tudi ostanejo. Ključno je, da do izbranega prostora čutijo pripadnost.

Občutek povezanosti in pripadnosti lokalni skupnosti smo preverili z vprašanjem, na kaj v občini so mladi najbolj ponosni. Največkrat so izpostavili dobro ohranjeno naravno okolje, ki zagotavlja prijetno bivalno okolje, in splošno infrastrukturno ureditev. V mladih zbuja občutek ponosa tudi peštra ponudba prireditev in dogodkov, ki so odprti za vse, pa tudi povezanost in solidarnost lokalne skupnosti skupaj s pestro društveno in gasilsko dejavnostjo, za katero je značilen velik delež prostovoljcev. O navezanosti mladih na lokalno skupnost priča tudi podatek, da se praviloma raje vključujejo v društvene in klubske aktivnosti v domači občini kot zunaj nje. Dodaten potencial je zagotovo tudi dejstvo, da si je četrtnina vprašanih že ustvarila svojo družino, 65 % pa si tega želi v prihodnosti. Od teh jih je dobra tretjina izrazila močno željo, polovica pa malo manj izrazito, da bi njihovi otroci lahko odrasčali na podežlju (Kotnik 2021).

Ravno nasprotno, torej šibko navezanost na lokalno skupnost, pa nakazujejo odgovori mladih na vprašanje, kje se vidijo v prihodnosti. Velika večina (80,3 %) jih je namreč pripravljena zapustiti domačo občino zaradi zaposlitve v drugem kraju ali državi. Do dopolnjenega 30. leta jih želi živeti v domači občini manj kot polovica; po dopolnjenem 30. letu pa se ta delež zmanjša na manj kot tretjino. Oba podatka posredno pričata tudi o pomanjkanju (kvalifikacijsko) ustreznih zaposlitvenih priložnosti za mlade in o pereči stanovanjski problematiki. Udejanjanje lastne vizije na podežlju pa preperečujejo še nekatere druge ovire. Najpogosteje so bili izpostavljeni kreditna (ne)spodobnost oziroma otežen dostop do kreditov in oddaljenost od večjih storitveno-zaposlitvenih središč skupaj s slabo razvitimi povezavami javnega prometa. Ob tem velja poudariti, da je presoja oddaljenosti močno subjektivna in bi bilo morda ustrežnejše reči, da je bolj kot sama oddaljenost od središč problematično to, da v njihovi relativni bližini povezave niso tako dobre kot bi pričakovali. Kot pomembno oviro so pogosto navedli tudi oteženo gradnjo stanovanj in/ali hiš zaradi zahtevnih in dolgotrajnih administrativnih postopkov, pri čemer ponovno velja upoštevati, da je ta presoja odvisna od osebnih izkušenj v te postopke vpletenih akterjev. Prav tako mladi v občini pogrešajo prireditve, dogodke in druženje. Prvi razlog je, da je teh prireditev po mnenju mladih premalo, drugi pa vsesplošno pomanjkanje družabnih aktivnosti v času anketiranja zaradi epidemije (Kotnik 2021).

Slika 7: Vloga mladih pri soustvarjanju podeželja na primeru občine Kidričevo.

Da je prepoznavanje želja mladih in sprejemanje njihovih predlogov zelo pomembno, se strinjajo tudi na Občini. Strateški dokumenti se namreč oblikujejo dolgoročno, in če mladi podajo uresničljive predloge, se ti lahko vanje implementirajo (Leskovar 2021). Med predlogi mladih jih je bilo največ vezanih na raznorazne finančne in druge oblike spodbud, ki izboljšujejo razmere za delo in bivanje mladih v občini Kidričevo, na primer jamstvo pri najemu kredita za prvo reševanje stanovanjskega problema, zagotavljanje ugodnejših pogojev za najem ali nakup nepremičnin, nižji stroški pridobitve gradbenih in drugih potrebnih dokumentov, prednost pri najemu neprofitnih stanovanj,

brezplačni komunalni prispevek za mlade, spodbude mladim podjetnikom za zagon dejavnosti in podobno. Da mladi iz občine razmišljajo trajnostno, dokazuje njihova ideja o prednostni ureditvi dotrajanih občinskih stanovanj skupaj s spodbujanjem koriščenja obstoječih stanovanj pred novogradnjami. Predlagajo tudi izboljšanje informiranja mladih podjetnikov, ugoden najem poslovnih prostorov in pomoč pri nakupu opreme ob zagonu dejavnosti za mlade podjetnike in nazadnje vsesplošno ustvarjanje novih delovnih mest za mlade na podeželju.

V splošnem ugotavljamo, da je urejena stanovanjska in zaposlitvena problematika pogoj za rešitev večine

vprašanj s področja mladih. S tem, ko mladim zagotovimo prostor za bivanje in (kakovostno) zaposlitev, povečamo verjetnost, da se v lokalnem okolju ustalijo in prispevajo k njegovemu razvoju. S tem in z ureditvijo ustrezne prometne in rekreacijske infrastrukture pa Občina lahko dejansko privabi mlade (in mlade družine) tudi od drugod in tako poskrbi tako za demografsko kot vsesplošno obnovo (Kotnik 2021).

Sklep

Naša raziskava potrjuje potencialno odločilno vlogo mladih pri soustvarjanju podeželja. Njihova vloga je neposredna (nosilci razvoja) in posredna (usmerjevalci razvoja). Kot nosilci

razvoja z lastnim udejstvom in civilno-politično participacijo neposredno sooblikujejo lokalno skupnost, hkrati pa kot usmerjevalci usmerjajo razvoj, ki je namenjen njim samim oziroma kreiran na podlagi njihovih značilnosti in želja. V občini Kidričevo dejanska vloga mladih nekoliko odstopa od potencialne. Ugotovili smo, da je kljub močnim in razvejanim prostovoljskim mrežam formalna vključenost na lokalni in regionalni ravni še vedno premajhna. Naši

izsledki potrjujejo, da je v občini Kidričevo participacija mladih omejena na prvo stopnjo (določanje in informiranje), hkrati pa prav ta raziskava predstavlja most z drugo od petih stopenj (posvetovanje in informiranje). Ugotavljamo torej, da četudi so se mladi izkazali za precej aktivne na področju društvene in prostovoljske dejavnosti, njihov endogeni razvojni potencial (še) ni dovolj izkoriščen. Da bi ga v občini lahko izkoristili, se morajo aktivirati in povezati vsi akterji,

vključeni v lokalno skupnost (občina, mladi, društva, podjetja, šole, druge ustanove). Za občino bi bilo koristno, da namenijo več pozornosti sodobnim oblikam povezovanja ter participacije mladih in si prizadeva za krepitev odprtega dialoga z mladimi. Mladi sami pa se morajo zavedati, da se je za doseganje večjega vpliva pri razvoju potrebno povezovati in oblikovati v določeno formalno strukturo (novo ali že obstoječo), ki jim bo vse to omogočila.

Viri in literatura

- Byun, S., Meece, J. L., Irvin, M. J., Hutchins, B. 2012: The Role of Social Capital in Educational Aspirations of Rural Youth. *Rural Sociology* 77-3. Medmrežje: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1549-0831.2012.00086.x> (6. 5. 2021).
- Delanty, G. 2010: Citizenship as a learning process: disciplinary citizenship versus cultural citizenship. *International Journal of Lifelong Education* 22-6. Medmrežje: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0260137032000138158> (6. 5. 2021).
- Farthing, R. 2010: The politics of youthful antipolitics: representing the issue of youth participation in politics. *Journal of Youth Studies* 13-2. Medmrežje: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13676260903233696?journalCode=cjys20> (6. 5. 2021).
- Kenyon, P., Sercombe, H., Black, A., Lhuede, D., O'Meara, M., White, S. 2001: Creating better educational and employment opportunities for rural young people: a report to the National Youth Affairs Research Scheme. Hobart, Tasmania: Australian Clearinghouse for Youth Studies. Medmrežje: <http://hdl.voced.edu.au/10707/29293> (6. 3. 2021).
- Kotnik, D. R. 2006: Politics and the life cycle. *Science* 312-5782. Medmrežje: <https://www.science.org/doi/10.1126/science.1127891> (6. 5. 2021).
- Klemenčič, M. M., Lampič, B., Potočnik Slavič, I. 2008: Živiljenjska (ne)moč obrobnih podeželskih območij v Sloveniji. *Geograf 3*. Ljubljana.
- Komljenovič, P. 2021: Polstrukturiran dialog s predstavnikom skupine Sosednji prijatelji Kidričevo, DPD Svoboda Kidričevo (ustni vir, 15. 5. 2021). Kidričevo.
- Kotnik, E. 2021: Vloga mladih pri soustvarjanju podeželja na primeru občine Kidričevo. Zaključna seminarska naloga, Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Ljubljana.
- Leskovar, A. 2021: Polstrukturiran intervju z g. županom na temo mladih v občini Kidričevo (ustni vir, 6. 7. 2021). Kidričevo.
- Lister, R. 2007a: Inclusive Citizenship: Realizing the Potential. *Citizenship Studies* 11-1. Medmrežje: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13621020601099856> (6. 5. 2021).
- Lister, R. 2007b: Why Citizenship: Where, When and How Children? *Theoretical Inquiries in Law* 8-2. Medmrežje: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.2202/1565-3404.1165/html> (6. 5. 2021).
- Občina Kidričevo 2021. Medmrežje: <https://www.kidricevo.si/> (6. 5. 2021).
- Participacija mladih: programski dokument MSS (prenovljena izdaja 2016) 2016. *Mladinski svet Slovenije (MSS)*. Medmrežje: http://mss.si/wp/wp-content/uploads/2020/06/MSS-095-16-PD-Participacija_mladih.pdf (20. 11. 2020).
- Proračun občine Kidričevo za leta 2015–2020. Medmrežje: <https://www.kidricevo.si/obcina/proracun/> (23. 2. 2021).
- Quintelier, E. 2007: Differences in political participation between young and old people, *Contemporary Politics* 13-2. Medmrežje: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13569770701562658?journalCode=ccpo20> (6. 5. 2021).
- Statistični urad Republike Slovenije: Izbrani podatki po občinah, Slovenija, letno. Ljubljana, 2020. Medmrežje: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/2640010S.px/table/tableViewLayout2/> (6. 5. 2021).
- Statistični urad Republike Slovenije: Prebivalstvo – izbrani kazalniki, naselja. Ljubljana, 2020. Medmrežje: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05C5006S.px/table/tableViewLayout2/> (4. 12. 2020).
- Statistični urad Republike Slovenije: Študenti terciarnega izobraževanja po občini stalnega prebivališča in vrsti izobraževanja, Slovenija, letno. Ljubljana, 2021. Medmrežje: <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0955069S.px/table/tableViewLayout1/> (6. 5. 2021).
- Trell, E. M., van Hoven, B. 2016: Young People and Citizenship in Rural Estonia: an Everyday Perspective. *Politics, Citizenship and Rights*. Singapur. Medmrežje: https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007/978-981-4585-94-1_23-1 (6. 5. 2021).
- Vizija in strategija občine na podlagi vrednot in stalne participacije občanov 2012. Občina Kidričevo. Medmrežje: <https://www.kidricevo.si/kidricevo/vizija-in-strategija/> (6. 3. 2021).
- Yarwood, R. 2017: Rural Citizenship. *The International Encyclopedia of Geography: People, the Earth, Environment and Technology*. Medmrežje: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781118786352.wbieg0984> (6. 5. 2021).